

Hospitalitat sí, hospitalitat sempre

N. 262. Abril del 2022. Suplement del Quadern CJ n. 227
Cristianisme i Justícia. Roger de Llúria, 13, 08010 Barcelona
93 317 23 38 • info@fespinal.com • www.cristianismeijusticia.net

Marxar de casa forçosament¹

Més de tres milions de persones ja han hagut de fugir d'Ucraïna a causa del conflicte armat. Les estimacions de la Comissió Europea són de fins a 6,5 milions de persones les que es veuran obligades a sortir del país a banda dels desplaçats interns. És la crisi humanitària més important a Europa des de la Segona Guerra Mundial, i s'afegeix a una situació d'inestabilitat creixent a escala global. L'ACNUR (Agència de les Nacions Unides per als refugiats) publica anualment un informe.² El darrer es va publicar a mitjans del 2021 i comptabilitzava en 92 milions les persones susceptibles de ser ateses per l'agència durant el 2020. L'any 2015 n'eren 64 milions: persones refugiades, sol·licitants d'asil, desplaçats interns, de vegades a causa de guerres però

també, i cada cop més, a conseqüència de catàstrofes climàtiques. La xifra no ha parat de créixer els darrers anys i es barreja amb els fluxos migratoris provocats per la manca de perspectives econòmiques i vitals que hi ha en determinades regions del món. La perspectiva és descoratjadora i va lligada al mal pronòstic que tenen els factors que motiven aquest desplaçament forçós.

Hospitalitat amb cor, hospitalitat amb cap

Davant la guerra i el fet que tantes persones es vegin obligades a deixar casa seva ens sentim commogudes i mogudes a actuar. A escala individual, comunitària o institucional ens plantegem què hi podem fer, quina ha de ser la nostra apor-

tació, com podem ajudar a pal·liar el patiment innecessari que veiem al rostre de tantes persones i famílies. L'emergència externa esdevé urgència, truca a la porta i volem fer el possible per actuar davant la injustícia. Que la realitat ens mogui és símptoma d'humanitat, de fraternitat i d'un instint innat de protecció de la vida. Aquesta onada de solidaritat ens mostra que no tot està perdut, que és possible la fraternitat. La guerra d'Ucraïna —potser per l'alta visibilització en els mitjans de comunicació, per la proximitat geogràfica o per altres raons— és per a moltes persones un descobriment de la realitat del refugi i una mobilització d'energia i sentiments com poques vegades s'havia vist. Reconeixem el valor d'aquest «obrir els ulls a l'hospitalitat» i alhora creiem que ho hem de fer tenint cura de la intensitat i de la direcció, per tal que doni el major fruit possible.

Oferim uns criteris breument assenyalats que pensem que poden ajudar a construir una acció continuada a favor de l'acollida i l'hospitalitat:

- *Universalitat*, que ens porta a no fer distinció entre persones refugiades i/o migrades. Cal que la mirada compassiva i la nostra solidaritat es faci extensiva al conjunt de persones que diàriament abandonen casa seva des de tants països (Síria, Afganistan, Ucraïna, Mali, Sudan, Iemen, Colòmbia, Veneçuela, El Salvador, Nicaragua i d'altres), sigui quina sigui la causa. Milions de víctimes de diverses formes de violència en origen, durant el trànsit, a les fronteres i de vegades també als llocs de destí. En aquest sentit, el primer objectiu és oferir atenció a les persones que migren o cerquen refugi, especialment a

les que es troben en situació de més vulnerabilitat, i alhora mantenir les nostres portes obertes per a les que puguin arribar en el futur. La universalitat requereix la mobilització del màxim de recursos per atendre bé el major nombre de persones. Si l'atenció de l'emergència actual va en detriment de les persones que han patit altres situacions similars, o prioritza unes nacionalitats sobre unes altres, unes situacions sobre unes altres, estem aplicant una hospitalitat discriminadora, racista i injusta que no és la que volem.

- *Permanència*, perquè l'hospitalitat no s'esgota en la primera acollida, el curt termini o l'emergència, sinó que requereix processos que acompanyin cap a l'autonomia i la inclusió plenes. I això vol temps. Sostenir l'hospitalitat permet anar més enllà del gest d'obrir la porta, i exigeix donar temps per a que les persones adquireixin a poc a poc les eines que els permetran ser protagonistes de la pròpia vida i decidir sobre el seu futur. L'aprenentatge de la llengua és sovint un element essencial, i la llengua s'aprèn en una aula, però s'aprèn sobretot quan es comparteix la vida. I compartir la vida és exigent perquè ens obliga a canviar plans, a moure'ns dels nostres entorns segurs, a obrir-nos al que ens és desconegut, a dedicar-hi temps i a deixar-nos transformar. És per això que l'hospitalitat, sobretot quan és vida i intimitat compartida, és tan contracultural.
 - *Major necessitat*. És el criteri que ens convida a posar el centre allà on no hi ha cap atenció, en els «buits» del
-

sistema de protecció internacional i en l'acompanyament de les persones migrades i sol·licitants d'asil més vulnerables, és a dir, les que per diverses raons poden quedar al marge. Cal, doncs, dissenyar respostes que tinguin en compte: la subsidiarietat, evitant substituir l'acció de l'Estat i del sistema de protecció oficial; la complementarietat, posant els reforços allà on es detectin febleses o insuficiències del sistema; l'addicionalitat, per estendre les possibilitats de migració legal i segura i augmentar la capacitat d'acollida de l'Estat amb programes de patrocini comunitari (com els que ja estan en marxa a Euskadi, Navarra i València) o altres vies alternatives. Estar, doncs, atents als invisibilitzats, als qui no protesten, als qui no surten als mitjans, als qui no estan organitzats... perquè ningú quedi apartat.

- *Coordinació i treball en xarxa*, perquè sols no podem res, ni les persones ni les organitzacions. Perquè els reptes que tenim a curt termini són massa grans, punyents i inabastables. Però també perquè un treball en xarxa ens permet desenvolupar accions de més abast i de més qualitat. Necessitem articular recursos i energies de persones, organitzacions i moviments que puguin ser complementaris i permetin coordinar l'acció en origen, trànsit i destí, així com el servei, la reflexió i la incidència. Ens cal ser generosos i oferir el que tenim, el que sabem, en el cabàs de les habilitats i els recursos necessaris. Uns seran bons en la comunicació, d'altres a l'hora d'articular comunitats, d'altres són innovadors i plens de creativitat, d'altres aporten la solidesa i la fidelitat discre-

ta... Pels temps que se'ns acosten ho necessitarem tot.

Esdevenir persones i comunitats hospitalàries

Hi ha coses que no estan al nostre abast i menys ara, quan l'afebliment democràtic està allunyant els ciutadans i les ciutadanes dels seus parlaments i governs, blindats no només de la pressió i les protestes del carrer, sinó fins i tot als compromisos adquirits en temps electoral. Potser podem fer poc per aturar guerres, demanar que s'impulsin polítiques de cooperació al desenvolupament més generoses o que s'apliquin a escala mundial mesures mediambientals que mitiguin els efectes del canvi climàtic. En definitiva, els tres factors principals darrere l'increment exponencial del desplaçament forçós. Que no estigui al nostre abast no vol dir, però, que haguem de renunciar a fer política ni a seguir demanant-ho als nostres governs. Tot allò que deixem de fer acaba deixant espai als discursos que apelen a la por, al «nosaltres contra ells», als discursos d'odi i de racisme que els darrers anys han trobat vies polítiques i legitimació per expressar malestars molt profunds. Volem fer, i ens cal seguir fent, política, tot i que cada vegada som més conscients dels límits de la política.

Però sí que està al nostre abast escoltar i estar molt atents a la realitat que ens va arribant. I aquesta realitat ens demana que ens situem al costat de les persones, que ens atansem a qui pateix i que ho fem amb urgència desplegant l'ajuda que sigui necessària per a qui ha de deixar casa seva sense saber si hi podrà tornar. Però no només això, ens cal anar més enllà, com va fer el samarità (Lc 10,25-37) que

després de curar les ferides de la persona necessitada que es va trobar pel camí se'n va fer plenament càrrec. Nosaltres hem de trobar també la manera de poder oferir hospitalitat... sempre.

Està al nostre abast esdevenir persones i comunitats hospitalàries que construeixin des de baix una societat més fraternal i humana, capaç d'acollir les persones més vulnerables, entre les quals hi ha les migrants i desplaçades. Quelcom que ens compromet i ens porta a disposar-nos a:

- Obrir les portes de «casa nostra». Els espais privats i públics que han de permetre a les persones (a totes les persones) participar i sentir-se agents actius de la vida quotidiana: curar les ferides que portin, poder decidir què volen fer amb les seves vides i refer una normalitat que a nosaltres ens pot semblar avorrida però que a elles i ells els és tot un món ple de possibilitats.
- Fer gestos concrets (escolta, empatia, cura...) que ens porten a obrir-nos a l'altre, superant la barrera que separa l'«ells» del «nosaltres» i deixant que la por davant qui ens és estrany es vagi dissipant. Caminar cap a un

nosaltres cada vegada més gran. Una societat amb un «nosaltres» sòlid és molt més forta i sana que una societat de «nosaltres i ells».

- Entrar en diàleg i establir vincles que ens ajuden a comprendre tot allò que ens uneix i tot el que ens diferencia. A valorar el que tenim i som, però alhora també a apreciar el que ens falta en allò que l'altre té. I això només és possible en societats integrades i diverses.

En resum, l'hospitalitat és una acció que enforteix la societat perquè té el seu fonament en persones i comunitats que desitgen vèncer la por i no es tanquen sobre elles mateixes. Davant una societat individualista, atrinxerada i disgregada, l'hospitalitat parla d'una societat capaç d'organitzar-se i de generar espais comunitaris des dels quals acollir. Això sí que està al nostre abast, i millor començar a construir-ho avui que no pas deixar-ho per demà.

Maria del Carmen de la Fuente
Santi Torres Rocaginé
Fundació Migra Studium
(Servei Jesuïta a Migrants)

1. Una bona part del contingut d'aquest Paper s'inspira en el posicionament que el Servei Jesuïta a Migrants d'Espanya (SJM) va donar a conèixer el 16 de març. Es tracta d'una xarxa formada per deu entitats vinculades a la Companyia de Jesús implicades en la defensa dels drets de les persones migrants i el seu accés a la plena ciutadania. Podeu consultar el posicionament a <https://sjme.org/ca/inicio-ca/>.

2. Informe anual d'ACNUR (2020) està disponible a: <https://eacnur.org/es/actualidad/publicaciones/informe-anual-de-acnur-2020>.